

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาวิद्यชุมชนโดยการมีส่วนร่วมในจังหวัดลำปาง มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสอดคล้องของแนวคิดและการดำเนินงานวิद्यชุมชน กับปรัชญาและวัตถุประสงค์ของวิद्यชุมชน 2) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานวิद्यชุมชน 3) เพื่อพัฒนาวิद्यชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน 4) ประเมินผลการดำเนินการพัฒนาวิद्यชุมชนโดยการมีส่วนร่วมในจังหวัดลำปาง

การดำเนินการวิจัยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา วิद्यชุมชนคนแม่ทะ ตำบลป่าตัน นาครัว อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้วยการใช้เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ด้วยกระบวนการ AIC. (Appreciation Influence Control) และผู้วิจัยได้ประเมินผลการพัฒนาวิद्यชุมชนโดยการมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า

1. จากการศึกษาความสอดคล้องของแนวคิดและการดำเนินงานวิद्यชุมชนกับปรัชญาและวัตถุประสงค์ของวิद्य พบว่า วิद्यชุมชนมีการนำเสนอรายการไม่ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นในการพัฒนาเพื่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้า และเปลี่ยนแปลงสังคม เพราะวิद्यชุมชนโดยส่วนใหญ่เปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมน้อย จะเห็นได้ว่าแตกต่างกับหลักปรัชญาของวิद्यชุมชน กล่าวคือ เป็นวิद्यโดยประชาชน ของประชาชน และเพื่อประชาชน ซึ่งต้องเข้าถึงง่าย ให้ประชาชนมีส่วนร่วมที่นอกเหนือจากการมีส่วนร่วมในฐานะผู้รับสาร คือ การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ผลิต และผู้กำหนดนโยบาย

2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานวิद्यชุมชน พบว่า ปัจจัยด้านการเมืองวัฒนธรรมประเพณี ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ รวมไปถึงปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับวิद्यชุมชน ชาวบ้าน (ผู้ฟัง) มีความรู้น้อย ทำให้ไม่กล้าแสดงออกในการมีส่วนร่วม ปัจจัยทักษะการสื่อสาร ตัวผู้ดำเนินรายการ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานวิद्यชุมชน เพราะหากนักจัดรายการขาดทักษะการสื่อสาร จะทำให้การดำเนินงานของวิद्यชุมชนล้มเหลวหรือผู้รับฟังอาจเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และปัจจัยด้านรูปแบบเนื้อหาการส่งสาร จะมีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานของวิद्यชุมชนเนื่องจากรูปแบบการส่งสารที่แตกต่างกันก็จะส่งผลให้การดำเนินงานของวิद्यชุมชนแตกต่างกันออกไป โดยบางแห่งมุ่งเน้นการนำเสนอข่าวสารสินค้า บางแห่งมุ่งนำเสนอความรู้ทางวิชาการ

3. การพัฒนาวิद्यชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้มุ่งเน้นองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการให้เกิดขึ้นในชุมชน คือ 1) การก่อตั้งและดำเนินงานต้องอยู่บนฐานของปรัชญาแนวคิดวิद्यชุมชน 2) มีการจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับตัวบุคคล และ 3) การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกระดับทั้งในฐานะผู้รับสาร ผู้ผลิต และผู้กำหนดนโยบาย ต้องมีการประเมินการมีส่วนร่วมในทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประเมินผู้ฟัง เพื่อทราบความต้องการและความคาดหวัง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาารูปแบบเนื้อหาการรายการในการดำเนินรายการที่สอดคล้องเหมาะสม และเป็นประโยชน์ต่อผู้รับสารมากที่สุด

4. ผลการประเมินการพัฒนาวิद्यชุมชนโดยการมีส่วนร่วมในจังหวัดลำปาง พบว่า การพัฒนาวิद्यชุมชนมีการพัฒนาไปในทิศทางารดำเนินงานที่สอดคล้องกับหลักการของการเป็นวิद्यชุมชนเพิ่มขึ้น ชุมชนมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้นทั้งในมิติของผู้รับสาร ผู้ผลิต และผู้กำหนดนโยบาย

The objectives of this study were to: 1) investigate the conformity of concept and community radio operation; 2) investigate factors related to the community radio operation; and 3) develop the community radio operation; and 4) evaluate the participatory community radio operation in Lampang province. This study employed the process of research and development conducted with Mae Tha community radio operation, Panuntakrua sub – district, Mae Tha district, Lampang province. This was participated by people in the local community. Appreciation influence control was employed in this participatory action research. Results of the study revealed the following:

1. It was found that the community radio operation presented radio programs which did not meet needs of people in the local community in terms of community program or development as well as positive social change. This was because most of the community radio programs little focused on the provision of an opportunity to participate in community development. This could be seen that it was different from the philosophy of the community radio operation. That was, the community radio programs were aimed to benefit local people in terms of local people participation in the production and policy determination.

2. For factors related to the community radio operation, it was found that factors on politics, tradition, and knowledge on community radio operation were related to a low level of local people knowledge on the said factor. This made them show their opinions in the radio operation participation. In fact, factors on form and content to be delivered to audiences were related to the community radio operation. This was because different message delivering results in different radio operation. That was, some focused on commercial aspect whereas some other focused on academic knowledge.

3. The development of participatory community radio operation focused on three components: 1) establishment and operation of the radio operation based on the philosophy and concept of local community; 2) preparation of database concerning personal data; 3) creation of people participation among message receivers, producers and policy determiners. This must have mutual evaluation of all levels; particularly on the evaluation of audiences in order to find out their needs and expectations.

4. Results of the evaluation on the development of participatory radio operation showed that it conformed to the principle of the community radio operation. That was, message receivers, producers, and policy determines had an increase of the participation in the community radio operation.